

**Sõltumatu
informatsioon,
kultuuriküsimuste
ja majanduse
ajaleht**

Välis-Eesti

15. detsember 1978

EESTI POST

Nr. 11/12 (899)

DEN ÄLDSTA
tidningen i Sverige
för ESTER och
ESTLANDS-
SVENSKAR
35 årgången
Uppl. 5.000 ex.

Idla Loobub Esto-80 liikumislavastuse juhtimisest

Nagu VÄLIS-EESTI kuuleb, on Ernst ja tema tütar Ingrid Idla juba mõned nädalad tagasi teatanud ESTO-80 peakomiteele, et nad loobuvad liikumislavastuse edaspidisest kavandamisest ja astuvad tagasi Esto-80 organisatsioonist. Ernst Idla kuulus Ülemaailmsete Eesti Päevade aukomiteesse koos prof. Juhan Aaviku, dr. Virge Hinti, prof. Hans Kauri, Robert Kreemi, Käbi Laretei, Heinrich Marki, Kaljo Popi, Marie Underi ja peapiiskop Konrad Veemiga. Ingrid Idla kuulus peakomitee rahvusliku kultuuri sektsiooni juhtkonda. Kuna liikumislavastus või traditsioonilise nimetusega valguspidu on üks tähtsamaid üritusi Esto-80 kavas, pöördusime Ernst ja Ingrid Idla poole küsimusega, kas nende loobumine on tõsiasi ja sel juhul — millised on põhjused?

Ernst Idla vastas: -- ESTO-80 liikumislavastuse eeltööd algasid juba poolteist aastat tagasi, kusjuures minu hooleks jäi selle rezhii ja koreograafia väljatöötamine, viimistlemine ja kunstiline rakendamine, kaasa arvatud tegelaskonna väljajoon, muusika valik, valgustus ja teised küsimused, mis selle lavastuse juure kuuluvad. Oleme vastavad kavad ja eelarve välja töötanud ja aegsasti, rohkem kui aasta tagasi, peakomiteele esitanud.

Peakomitee koosolekul tänavu 19. ja 20. oktoobril selgus aga, et peakomitee juhatus üldse kunagi pole teinud otsust selle liikumislavastuse läbiviimiseks minu juhtimisel. See oli meile suureks üllatuseks.

Peaks olema selge, et nüüd kus Esto-80 pidustusteni on jäänud aega ainult aasta ja mõned kuud, ei saa ma vastutust võtta lavastuse eest, mille korraldamises isegi otsust pole tehtud. Osa tegelaskonda tuleb treenida ja välja õpetada teistel mandritel, nagu Põhja-Ameerikas, Austraalias ja mujal. Selleks oli välja töötatud eriline programm, kuidas filme, videotlinte ning liikumiskirjelduste kaudu ülemaailmselt ühtlustada koreograafiat ja rahvatantsijate esinemisstiili. Aeg nende ettevalmistuste teostamiseks on otsa lõppenud.

Olen Stockholmis ühtekokku juhatanud kaheksat valguspidu ning mulle on teada rakused ning ajakulu, mis korraliku tulemuse saavutamiseks

Ernst Idla

tarvis läheb. Pealegi on esinemine kavandatud Jäastaadionil, mis mahutab vähemalt 10.000 pealtvaatajat, kuid kus nähtavus on sama hea, kui mõnes teatrisaalis. Iga ettevalmistuse puudus, lohakas või kunstiline saamatus paistab seal publikule selgelt silma.

Nendel põhjustel olen peakomiteele 2. novembril kirjalikult teatanud oma loobumisest ülesandest, mille kohta mingit siduvat kokkulepet pole sõlmitud.

Ingrid Idla,

Idla-sihtasutuse juhatuses asjaajaja: Jääb mulje, et peakomiteel pole praeguseni selge, kuidas nad seda lavastust näha soovivad. Meie lavastus oli kavandatud liikumise ja folkloori vaheldumises, kus moodne liikumispilt oleks käinud käsikäes eesti rahvaloominguga, rahvatantsu ja rahvariiega.

Jäastaadioni olime prelininaarselt juba pidustuseks reserveerinud, kuna seal pole ilmastiku riski, kõrvalruumid tege-lastele ja treeninguks on ava-

Ilusaid jõulupühi ja head uut aastat
soovib VÄLIS-EESTI

rad, liiklusolud head ja nähtavus esekujulik. Kuna meil puudus kokkulepe peakomiteega, siis ei saanud me endid juriidiliselt kusagil siduda, ei ruumide, autorikaitse ega teistes küsimustes. Meie kava näiteks nägi ette selleks loodud originaalmuusika kasutamist, nagu see valguspidudel varemgi on toimunud.

Kuna peakomiteelt mingit otsust ei tulnud, siis otsustasime liikumislavastuse kaaskorraldamisest loobuda praeguses faasis, et peakomiteel oleks võimalus teise lahendusi leida.

VÄLIS-EESTIGA oli ta eriti entusiastlik selles suhtes, et võimlemisjuhid Ernst Idla koolkonnast saavad oma tööd üles jutuajamises, et "seni toimunud ülemaailmsel eesti päevadel on kummalgi oma profiil. Torontos oli korraldajaks eestlaskond 10.000 eestlasega, Baltimore'is on eestlasi ainult paarsada. Kindlasti kujuneb Esto-80 Stockholmis omanäoliseks, eriti kuna siin Ernst Idla juhtimisel üldse sai alguse valguspidude traditsioon alates Lingiaadist 1949.

Baltimore'is juhatas Toomas Metsala valguspeol rahvatantsijate esinemist, mis toimus raskes viimasajus ja äiksetormis. Stockholmis Jäastaadion on selles mõttes haruldane, et see on katuse all, kuid nähtavus kõigilt istekohtadelt ühtlaselt hea. Kõrvalstaadionide rietsuurumide tõttu ei sega publik ega esinejad üksteist ka siis kui ainult rahvatantsijad tuleks esinema viissada inimest, mida ma pean tõenäoliseks. Kanada surus alla entusiasmi Esto-80-st osavõtuks esialgne informatsioon kallistest hotellihindadest Rootsis. Olen isiklikult kontrollinud hindu kolmes Esso-motellis ja leian, et need pole sugugi nii ohtlikud. Teiseks on teil Rootsis kohalik liiklus nii odav paarisaja kilomeetris ringis ning tunnelraudtee tuleb otse Jäastaadioni ukse alla. On endastmõistetavat, et liikumislavastusel saab olla ainult üks üldjuht ja et see on loomulikult Ernst Idla."

Kas administratsiooni kriis?

Selle küsimuse esitas V-E Stockholmis Eesti Ühingu esimehele Alex Militale, kes koos juhatusliikme Ülo Ignatsiga ke- järg lk 2

Leo Karupää

Ülemaailmsed Eesti Päevad Rootsis peakomitee sektsioon C (haldus ja majandus, üldjuht): -- Vastab tööle, et Idalt selline kiri on saabunud, kuid lõplikku lahendust pole teada. Küsimus tuleb arutusele peakomitee koosolekul lähemal ajal.

Evelyn Koop ja Toomas Metsala,

võimlemis- ja rahvatantsujuhid Kanadast viibisid oktoobrikuu lõpul Stockholmis, kus nad kohtasid Esto-80 juhtkonnaga ja Toomas Metsala tegi kaasa laevareisi-konverentsi Ahvenamaale. Mõlemad viibisid Idla Centeris ja tutvusid Ernst Idla ja tema kaastööliste saatel Jäastaadioni ning teiste spordiehitustega Johanneshovis.

Evelyn Koop on teatavasti rahvusvahelise võimlemisliidu FIG sekretär ja Kanada esindaja juhatuses. Liitu kuulub ühe saja riigi. Samaaegselt juhatab ta enda asutatud "Kalev-Estienne" võimlemisrühmi, mis on rahvusvaheliselt tuntud ja osa võtnud ülemaailmsest eesti päevadest nii Torontos kui Baltimore'is. Lühijutuajamisel

Evelyn Koop ja Toomas Metsala Stockholmis. (Foto Trummer)

VÄLIS-EESTI suurima levikuga eesti ajaleht vabas maailmas!

Rootsis üle 3.000 eksemplari, mujal üle 1500

Kuulutus ja sõnum VÄLIS-EESTIS levib kõikjale, kus leidub eesti lugejaid

VÄLIS-EESTI— lugege, tellige, kuulutage!

Raamat moodsast kunstist

Ameerika kirjastus Acropolis Books Ltd. koostöös The Cremona Foundation Inc'iga on välja andnud huvitava raamatu "New Art from Soviet Union". Koostajad on Norton Dodge ja Alison Hilton. Raamatu maht on 128 lehekülge suuruses A-4. Neist 54 lk. on teksti ja ülejäänud on pildimaterjal. Peale eessõna ja koostajate poolt kirjutatud sissejuhatuse järgnevad seitse ingliskeelset artiklit: John E. Bowlt kirjutas Moskvas moodsa kunsti lavana, Constantin Kuzminsky Leningradi mitteametlikust kunstist viimase 20 aasta jooksul, Stephen C. Feinstein annab huvitava ülevaate avangardistlikust kunstist N.Eestis, Janet Kennedy räägib realismist ja sürrealismist, Sarah P. Burke analüüsib miteobjektiivset kunsti, Norton Dodge kirjeldab nõukogude pop-kunsti ning Igor Golomstok ennustab nõukogude kunsti tulevikku.

Raamatu lõpus antakse esitatud kunstnike nimekiri ning kasutatud materjalide bibliograafia. Mõlemad tõendavad väidet, mida esitas Ernst Neizvestnoi, kui ta kõneles Stockholmis Eesti Ühingu koosolekul 30. augustil: "Vaba kunstielu Eestis on peavõrra kõrgem Moskva kunstielust!". Seitsmestkümnest raamatus esindatud kunstnikust kogu N. Liidust on kaheksa tallinlast: Siim Annus, sünd. 1960, Leonhard Lapin, 1947, Malle Leis, 1940, Vladimir Makarenko, 1943, Raul Meel, 1941, Urmas Ploomipuu, 1940, Mare Vint, 1942,

ALEX MILITS

Tõnis Vint 1942 ning üks Moskvas elanud eestlane, Ülo Sooster, sünd. 1924, surnud 1970. Lapin ja Tõnis Vint, on esindatud kumbki kolme tööga, Annuselt ja Ploomipuult on kummaltki üks töö ning teistelt kaks tööd igaühelt. Iga töö on omaette huvitav, omapärane ja ilus, kuid asetatud kokku teiste nonkonformistlike kunstnike töödega annavad nad lugelajale ootamatut ja üllatavat elamust. Miks esinevad Tõnis Vindi 1972. aastal joonistatud "Konstruktsioonid" samad kuulialue meenutavad mustad plekid diagonaalina vasakult alt paremale üles kui Vladimir Makarenko akvarellil "Metafüüsilised vormid" (1975)?

Leo Lapini "Naismasin" on rohkem geomeetiline, kuid siiski enam eeroiline, kui näiteks Tõnis Vindi geomeetriliste konstruktsioonidega ümbritsetud aktid.

Huvitav on ka võrrelda eesti kunstnike töid juudisoost kolleegide sügava vanatestamentliku sümbolismiga või näiteks meile tuntud Ernst Neizvestnoi inimlikku valu ja jõulist vastupanu väljendavate töödega.

Raamat on müügil Välis-Eestis, hind Rkr.50,-, mis on väiksem kui pudeli viski oma, aga annab kehtvalt suuremat ja peenemat nautingut.

Alex Milits

Retsensioone Militsa romaanile

Vaevalt on kellegi teise eesti autori teos saanud nii palju kiitvaid arvustusi rootsis pressis kui Alex Militsa romaan: "Peeter - barn av ett krig" (Peeter - sõja laps).

Senini on ilmunud 35 arvustust, ning lehtede kogutiraaž on 2 200 000 eksemplari. Peale selle on autoriga teinud raadiointervjuusi Vabaduse Raadio ja Rootsi Ringhäälingu venekeelset saadet. Aga arvustusi on oodata veelgi.

Rootsi suurim ajaleht, Expressen, kirjeldab autori kirevat elulugu, toonitades kõiki tema erinevaid elukutsesid. Samast alustab oma arvustust ka Dagens Nyheter ning jätkab: "Kahlemata on see hea tagapõhi kirjanduslikuks tegevuseks. Gorki "üliloolid", s.o. ainulaadne ja kallis elukool on küll tänapäevalgi parim kirjanduslik elukool."

Tänavuse sügisel debüüdanud näivad kõik olevat saanud kirjanikeks seepärast, et neil on midagi ebataavalist jutustada: enamiol neist on, nagu öeldakse, väga kirev taust. Ja kindlasti pole see kogemata, et tänapäeval tihti just sisse-rändajad on soolaks muidu nii hallile rootsi kirjandusele... Milits jutustab viieteistkümnes sisurikas peatükis oma üleskasvamiseest väikeses eesti linnas Petseris Vene piiri ääres. Seitsmeaastane Peeter on tema alter ego ja jutustus algab sügisel 1939, kui venelased tulevad. Raamat muutub Eesti ajaloo kroonikaks kuni lõpliku okupatsioonini 1944. Viimasel leheküljel tüürib põgeniklaev Färö poole ja kaheteistaastane Peeter näeb oma häärmastuseks, et sadamatule on süüdatud: "Valgus keset ööd ilma pimendamisordinatiga akende ees. Valguse pimendatud maailmas. Saar ilma pimeduse ja hirmuta..."

Milits tõstab esile autentseid pisiarv, taastab lapse arusaama-maailma kindla kunstilise intuitsiooniga... Milits ei moraalsiiri ega kohanda midagi oma täiskasvanud vaatevinklist. See annab jutustusele tugeva autentse värvingu..."

Barometern arvab et "...Ta tundub täiesti õige ja ehtsana, kirjutatud lihtsa ja ebakomplitseeritud keeles..."

Kvällsposten: "Imelusa raamatu lapse üleskasvamisest Eestis enne ja peale Teist maailmasõda on kirjutatud Alex Milits... See on võluvalt soe raamat ebataavaliselt ehtsa ja selge arusaamaga sellest, kuidas väike laps mõtleb ja mida ta tunneb segases maailmas, kus isegi niusugused autoriteedid nagu vanemad ja õpetajad ei leia õiget teed..."

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning: "...Seda jutustab Handelstidningu lugejatele hästi tuntud kirjanik Alex Milits oma erakordset põnevast ja haaravas romaanis..."

Gefle Dagblad: "...See, millest Milits jutustab on ometi midagi hirmsat. Tema tagasihoidlik jutustusviis ei anna ruumi emotsionaalsele liialdusele. Militsa jutustus Peetri esimestest kaheteistkümnest aastast muutub niivisi isendustmõistetavaks, nagu poleks

midagi ebaloomulikku selles koledas üleskasvamisest..."

Uppsala Nya Tidning: "...Kui lõpuks olete läbi elanud Peetri sõjaaastad, mis ikkagi lõppevad õnnelikult vabas ja sõjast puutumatus Rootsis, jääb järele raske tunne toimest hirmsast tragöödiast, mis mitte nii ammu tagasi leidis aset just meie ligil, kuid millest me teame vähem, kui näiteks kauget Vietnamist ja Rhodessiast..."

Svenska Dagbladet'i retsensent Kaj Arttorps, tuntuim lasteraamatutspets Rootsis, arvab, et raamat oleks ülihea noorteraamat, õpetlik ja põnev.

Nya Kristinehamns-posten: "...Raamat tundub tähtsa komplemendina muule ajalookirjeldusele Teisest maailmasõjast ning annab samaaegselt hea portree ühest lapsest..."

Göteborgs-Posten: "...Raamat on kasulik meeldetuletus sellest, et mitte ainult Tšehhoslovakkia oleks väärt demonstrotsioone..."

Ka muud lehed, nagu Borås Tidning, Värmlands Folkblad, Vecko-Journalen, Sölvesborgs Tidning, Karlshamns Alléhand, Oskarshamns Tidning j.m. jagavad lahkelt kiidusõnu.

Meie omad poolt tahaks soovitada Militsa raamatut jõulukingiks kõigile neile eesti noortele, kes enam ei suuda eesti keelt lugeda ja kes ei ole ise Eesti kannatusaastaid läbi elanud. Ka on see vajalik õppetund rootsi sõpradele. Raamat on müügil Välis-Eestis, hind 48 krooni.

Ida ...

algus esiküljel

vadtalvel 1977, kuu aega enne Esto-80 peakomitee moodustamist, käis Stockholm kommunaalnõunik P.O. Hansoni jutul, et selgitada võimalusi ülemailmsete eesti päevade korraldamiseks Stockholmis 1980.

— Olen vale mees sellele küsimusele vastama, kuna andsin üle kõik materjalid peakomitee esimehele Richard Norvellile kohe, kui peakomitee 159 organisatsiooni esindajate poolt oli loodud ja valitud.

Võin ainult öelda niipalju, et linnanõunik P.O. Hanson suhtus meie eeslusele positiivselt ja heatahtlikult, kuna Stockholm sel puhul muutub ülemaailmseteks eestlaste kohtumislunnaks. Küsiti, millist pangarantüüd vajaksime Stockholm linnalt korralduskuludeks, kas näiteks miljon krooni, milleid linnale kuuluvaid hooned ja staadione tahaksime kasutada ja nii edasi.

Pidime tagasi tõmbuma, kuna meil polnud volitusi ega eelarvet olemas. Küsimus delegaadi edasi konkreetseks lahendamiseks vastavale linnavalitsusele. Nagu öeldud, andsin materjalid edasi peakomitee esimehele ja mis edasi sündis, sellest pole mul ülevaadet, kuna ma peakomiteesse ei kuulu.

Käbi Laretei

Esitasime küsimuse kontsertpianist Käbi Lareteile, kuidas on olukord tema esinemisega orkestrisolistina Esto-80-ga ühenduses, millest varemalt on juttu olnud.

— Tean sellest ainult niipalju, et Hilma Nerep mulle kord helistas ja ütles, et orkestri suvisel ajal tõi vist ei saa. Keegi pole hiljem minu käest küsinud, kas võiksin orkestri muutseda. Et lida pidi liikumislavastuse juhatamisest loobuma, on muudigi hämmastav, sest see lavastus lida juhatusel oleks minu arvates pidanud kujunema Esto-80 üheks kunstiliselt elamuslikumaks ja tähtsamaks sündmuseks, eriti kui tegelaskond ja publik tuleb kokku üle maailma, ütles Käbi Laretei.

Richard Norvell,

ESTO-80 peakomitee esimees: — Ma pole kaotanud lootust, et me lida kokkuleppele saame ning et kindla lepingu allkirjutamine otsustatakse peakomitee juhatusel koosolekul, mis toimub 15. detsembril.

Vello

Prorektor, mitte dekaan

V.a. VÄLIS-EESTI toimetust.

Välis-Eestis 24.11.1978 väidab M.Kr., nagu oluks professor Edgar Kant kunagi fungeerinud E.V. Tartu ülikooli Majandusteaduskonna dekaanina. See väide ei pea paika.

Teatavasti eksisteeris mainitud ülikooli Õigusteaduskonna juures kuni 1937.a. lõpuni Majandusteaduse osakond, mille dekaaniks oli ühtlasi Õigusteaduskonna dekaan. Viimati mainitud hulka ei kuulunud kunagi professor Edgar Kant.

Iseseisev Majandusteaduskond alustas tegevust E.V. Tartu ülikooli juures 1. jaan. 1938. Samast kuupäevast peale kuni ametist tagandamiseni Sovjeti okupatsioonivõimude poolt 1940.a. suvel töötas Majandusteaduskonna dekaanina allkirjutanu, professor Edgar Kant sai samal ajal enam-vähem taolise saatuse osaliseks E.V. Tartu ülikooli prorektorina.

Käesolevas esitatud faktid on muide kontrollitud mag.phil. Bernard Kangro poolt koostatud teose Universitäts Tartuens (Lund 1970) najal.

Edvard Proom

Välis - Eesti

ISSN 0048-5828

Ansvarig utgivare:

Professor Per Wieselgren

Redaktör: Vello Pulkkinen

Ekspedient: Lembit Kõlle

Postadress: Box 2171,

103 14 Stockholm

Lilla Nygatan 8

Postgiro 30 27 55-2

Bankgiro 72-1805

Estimat Tidningsutgivning

Tel. 08-11 50 40, 11 50 80

Premanationsansvarig:

Helär kr 80,-, halvår 45,-

Annonserpris:

Första sidan kr. 350 månat

Övriga sidor kr. 3,-

Tryckt hos Söderströms Allhands 1978

Tõnis Vint, "Tuba 1"

Tartu Ülikooli aastapäeva osavõturohke aktus

Armsa ning juba traditsiooniks kujunenud kombe kohaselt pühitseti ka sel aastal 1. detsembril Stockholmi Handelsbörsen aulal Tartu Ülikooli aastapäeva Eesti Teaduslik Selts Rootsis ja Stockholmi Eesti Osakonna rezhil. Seekord oli tegemist 59. aastapäevaga. Aktusesaali täitus ja lõpuks tekkis raskusi istekohtade leidmisega.

Sissejuhatavalt võttis sõna ETSR-i esimees, tekn.dr. Ervin Pütsep. Rahuliku asjalikkusega sidus ta kokku Õpetatud Eesti Seltsi, Tartu Ülikooli ja ETSR-i mitmepalgelise tegevuse eesti rahvusliku kultuuri pinnal juba pooleteise sajandi vältel. Sellega oli toonitud kontinuitiivsete mõiste teaduslikus töös väliste olukordade kiuste.

Mälestati leinaseisakuga moodunud aastal surma läbi lahkunud ETSR-i liikmeid, professoreid Armin Tuulset, Julius Mägistel ja Edgar Kanti.

Muusikalises osas esines Stockholmis Eesti Naiskoor Toomas Tuulise energilisel juhatusel. Esitatud kolmest palast kōlas ehk kõige tōredamini ja vārvirikkamalt renessansiaegse itaalia helilooja Orazio Vecchi madrigal "Linnuke". Laulusāra jārgi otsustades meelidis see laul ka laulajale endile.

Aktusekōnelejana toimis pea-arahvaar, fil.dr. Alf Åberg Sōjaarhiivist (Krigsarkivet). Ta on rootsi ja eesti ūldsele hāsti tuntud kui mitme populaarajaloolise raamatu autor, eriti karoliinide ajastu sūzheedel. Tema pregnantne ja mahe skoonne murrak on raadios tihti ja kergesti āratuntav. Ka seoses Eesti Vabariigi 60. aastāpēvaga moodunud veebruaris vōisime raadios kuulata temalt eesti rahvale heatahtlikku sõnavōttu. Alf Åbergi vōib nimetada ūheks tānapēva asjatundlikumaks ja sarmikamaks estofoiliiks rootslaste hulgas.

Just need kolm momenti, nimelt eriline asjatundlikkus Karl XI ja Karl XII aja kohta pluss positiivsus eestlaste suhtes lābi aegade ning lõpuks mōnus esitamisiisviis osutisidki aluskivideks ettekandele "Karl XI och estniska bōnder". Ilmselt mōjus kuulajatele see kōne nii oma sisu kui vālise vormi poolest eriti hāsti.

Sisu kohta vōiks nimetada, et referent toetus suurel määral kadunud ja endise ETSR-i liikme, fil.dr. Arnold Soomi kapitaluurimusele "Der Herrenhof in Estland im XVII Jahrhundert". Puudus aga moodsamate teoste kāsitus nii rootsi (A.L.Öit) kui ka n. eesti ajaloolo-produktisioonis. Kuna aga referendi eesmärgiks ei olnud oma uute uurimuste avaldamine ega ūldse praeguse uurimissasendi tutvustamine, vaid ainekule humanistlik ja individuaalne lāhenemine, ei ole põhjust kriitilisi mōtteid avaldada. Ettekanne vōeti vastu intensiivse jalgadekraapimisega, mis vōis mōnele mittetartlastele (neid siiski oli!) mōjuda naljakana.

ETSR-i sekretär dr. Ants Anderson andis edasi tervitusi ning teatas, et ka sel aastal ei

saanud ETSR vālja anda minigiti rahalist auhinda teadusliku vōistlustōō eest nende puudumise tōttu. See korduv ja nōud juba masendav nāhtus ilusa mōtte ja algatuse puhul on mōtlemapanev. Kus on viga? Kas vāljakuulutatud teemades? Vōi summades? Vōi eesti ūliõpilastes?

Paistab, et "kurja juur" peitub sūgavamal, et selle seletamiseks tuleb esile tuua ka laiemad, ūhiskondlikke põhjuseid. On ju tegelikult nii: esiteks, et rootsi gūmmaasiumides ei vīljeda juba kōmmekond aastat enam nn. poole- vōi tāispāvalisi kirjatōid (uppsatsskrivning), nii nagu seda vanasti Eestis ja ka Rootsis isegi vāga põhjalikult tehti. Teiseks, ja sellest olukorrast sõltuvalt on ūlikoolid siin maal pidanud oma kirjatōōde norme kōvasti langetama. Nii nōnegi õppejōu meelest isegi piinlikult palju. Kolmandaks on tānapēva ūliõpilased harjunud grupitōōga. Nad peaaegu ei tunnegi "ūksikvōistlust" akadeemilises tōōs.

Matemaatiline ja statistiline tōēnāolisus ei lubagi enam oletada, et need eestisooist tegelike ūliõpilasi oleks mitmeid, kes ūldse suudaksid midagi iseseisvalt kirjutada ūkskōik mis keeles.

Tānapēva organiseeritud eesti ūliõpilaste tegevus nāib ūldse olevat madalseisus. Aga ka rootsi ūliõpilaste elu on kōvasti raugenud pārast aastat 1968. Meil tuleb seega arvestada rohkem faktidega kui idealismiga.

Selles murettekitavas olukorras tuleks soovitada ETSR-i juhatusel, et koos auhindade majanduslike garantidega kaaluda senise auhindade sūsteemi põhjalikku muutmist. Selge on, et meie ūliõpilasi tuleb sūmuleerida eestiānilisteks kirjatōōteks. Aga kuidas?

Tānapēval on igal pool, ka Rootsis, moes nii projektitōōd kui oma "juure" otsimine. Eriti kehtib see sisserāndajate ja nende otseste jārglaste koh-ta. Vōib-olla mōni grupitōō, nāiteks projekt "Eestlased Rootsis 1939-1974" raames, suudaks veel kuidagimoodi innustada neid eesti ūliõpilasi, kel ūlikoolides on vaja mōnd kirjatōōd āra āiendada? Aga ka sellele vōimalusele tuleb antud oludes lāheneda tagasihoidliku optimismiga. Kuna ETSR juba aktusekōneleja valikul osutas vītaaltset kohanemisvōimet rootsi oludele, siis pole Rootsi-eesti ūldsusel põhjust lootust tāiesti kaotada ka auhindade ūmberkorraldamise kāsimumise puhul.

Stockholmi Eesti Osakonna esindaja fil.stud. Epp Anderson andis edasi Osakonna parimad tervitused ja koostōō soovid, millele jārgnes ETSR-i juhatusliikme dotsent Elmar Nymani lõppsōna ja seejārelle hūmn.

Hain Rebas

Rootsi kultuseminister Lars de Geeri informatsioonisekretär on ajakirjanik Eino Tubin.

Rain Rebas:

Kuhu on jäänud Ed. Wiiralti loomingupärand?

Erik Haamer jutustab: "Puhuti joonistas ta vahetpidamata. Kui mite midagi muud, siis joonistas ta ūmber ajalehefoto-sid vōi tāiendaks suitsu- vōi tikukarpide etikette oma āranēgemi-se järele. Lōppude-lōpuks on siiski tema tōōde skitsid et-tevalmistav osa - joonistused, mis kuuluvad eeltōōde hulka, kōige elutāhtsam osa loomingu protsessist. Nende nāgemine vōiks olla kunstiarastajale publikule suur sensatsioon.

See ei ole muidugi alati vōima-lik, sest kunstnik kasutab oma lakoonilisuses vahetvahel vāljendust: "Graveeritud otse plaadile." See kōlab nagu "direkthugnung".

Wiiralti surm tabas meid kōiki ootamatult, nagu on tavaline inimeste puhul, kellelt me ootame palju. Ta oli 55 aastat vana ja jātis mulje, et ta oleks vōinud veel kaua elada. Tema eluviis ja tōōmetodid, olguigi erinevad pāris tavalise inimese omast, tundusid stabiilsetena. Ei ole ūhegi inimese suust olnud vōimalik kuulda veendunumalt vāljendust: "Ma ei tōtta".

See oli juhus, et Wiiralt av-stati raskesti haigena pisut enne operatsiooni. Ta oli juba pikemat aega kannatanud haiguse ali. Wiiraltit on nimetatud realistiks, kes analüseerib elu mit-metset eri perspektiividest. Ta on olnud tōelisele ja maagia meister, "verklighetens magi-ker." Oleks huvitav kirjutada kahel teemal: "Vōõdiline Wiir-alt", tingituna tema huvist vōõdilis-te loomade vastu, ning "Fantaasia ja fantastika Wiiralti loomingus".

Wiiralti elufilosoofias on üks mōningal määral praakil para-psūhholoogilistele kaalutustele. Tal on usk inimestesse, "kes teavad rohkem". Oma pika raske haiguse ajal on ta 4. augustil 1953 ūhele paberi lehele kirjutanud: "Rohte sisse vōtma hakanud." 28. augustil seisab seal: "Raske piinarikas kojutulek. Vana araabl., kellele tassi kohvi pakun, ūlele, et teie olete haige, nāidates minu kāerand-me peale. Siis ūtleb minu vana-dust - ūtlen 55, tema vastab, et tema 67 a. vana on."

Kohe pārast teadet Wiiralti surmast sōitis kunstnik Juhan Nōmmik Pariisi, et korraldada seal kōige hādavajalikumat ja vōtta osa Wiiralti matustest. Tollane olukord peegeldub hāsti Nōmmiku kirjades.

"Vālis-Eesti" pōõrdus too-kord minu poole, soovides mālestuskirjutust. Kirjutasin "Suurim meie hāigast lahkus." Tsiteerin selle kirjutuse alguse ja lõpu, et edasi anda tookord-seid seisukohti ja meeelõusid.

"Saatuselōõgina, mille ulatuse vāhegi õiglaseks mōistmiseks meil praegu veel puudub ūlevaade, saabus teade Eduard Wiiralti surmast. Ta lahkus elust 55-aastasena, keset oma loomingulist tōōd, olles saavutanud taseme, mille alusel teda meie pāvil maailma kōige silmapāistavaks graafikaks tuleb lugeda. Tema loominguline pārandus, mis on praegu mitmel pool mōõda maailma laiali, jāāb

kord edaspidi selleks kind-laks alusmūriks, mille kau-du tulevases pōlved saavad tema isikut austuse ja lugu-pidamisega tundma õppima. Tāna seisame selle kurva sūndmuse ees ūhe kuid va-lusa teadmise, et Eesti kultuur Eduard Wiiralti isi-ku kaudu on suutnud leida tee maailma. Oma eluea jooksul on ta kasutanud kōik oma vōimed selle kōrge eesmärgi puhtaks ning au-saks teenimiseks.

...Kuid see eriline situat-sioon, mis seda kustumata aupāistusega kōige tagasi-hoidlikumat inimest ka tema viimasel teekonnal ūmbrit-seb, nōuab meie kōige pare-mate vaimsete jõudude rak-endamist, et tema pāran-dusega hoolikalt oleks vōi-malik teenida ainult neid ees-märke, mis Eduard Wiir-altile endale pūhad ja puu-tumatud on olnud.

See lōök, mis eestlust ko-dumaal ja maapaguluses Eduard Wiiralti lahkumise lābi on tabanud, ei tohiks mingil juhtumil ust lahti jāt-ta veelgi suuremate ning lõp-liku laadiga kaotuste jaoks. Hoolimata, et oleme maapa-guluses mitmeski suhtes halvasti organiseeritud, oleks Eduard Wiiralti järelejāā-nud kunstiloomingu eest vāārikas hoolitsemise siiski kōige õiglasemaks respekti avalduseks."

Kogu 1954.aasta oli pīngeli-selt tegevuse- ja tōōrohke. Viibisin ūle kuu aja Pariisis. Wiir-alti pārandi seisukorra kohta andsin ūlevaate, mis on ilmu-nud "Vālis-Eesti" sama aasta sūgisel.

"Pariisis min. K.R. Pusta järevalve all asub praegu Eduard Wiiralti pārand. See pārast Eduard Wiiralti surma ūhte tagasihoidlikku ruumi koondatud varandus sisaldab suurt määral plaate, originaal-gravūre, joonistusi ja skitse. Wiiralti tāieliku kirjavābetuse, tema raamatud, nāitsekata-loogid, ajalehevījalõiked, foto-de kogu, tema kaks pāvikut, isiklikke dokumente, kunsti-teeid teistelt kunstnikelt, tōō-riistu ja peale selle veel mitme-suguseid muid esemeid.

See kōik on teatavas mōttes hīigelvarandus, vāandatu-na kunstihuvilise silmadega. Ūht-lasi annab see pārand tāiesti erakorralise vōimaluse pos-tumalt tutvustamiseks Eduard Wiiralti kui inimesega, samuti tema loomingu ning graafiliste tehnikate tundmaõppimiseks. Kokkuvōttes vōiks kōbe algu-ses ūtelda, et meil on eesti kun-stivarade sālilitamise seisuko-halt praegu vāevalt mōnda tāhtsamat ūlesannet, kui selle pārandi kindlustatud heakāe-kāik. Eduard Wiiralti pārandi kāsimumis vāārib seetōttu kaht-lemata meie ūldist hūvi. Seda enam, et selle varanduse pare-male järele asetamise vāevalt on vōimalik midagi positiivset korda saata ilma eesti pagulas-konna, selle kultuurorganisat-sioonide ning sāsārase ūlesande sooritamiseks kompetentse inimeste otsese kaasabit. Sāa juure tuleb mārkinda, et Eduard Wiiralti pārand on praegu mī-suguses seisukorras, et on tīn-gimata tarvilik 1.Põhjalik in-ventuuri teostamine, 2. Kōigi Eduard Wiiralti järelejāā-nud materjale kordasādmine.

Ainult suhteliselt vāike osa Eduard Wiiralti kunstilistest pā-randist sisaldab inventuuriāht-kirjas, mis on koostatud kōbe pārast tema surma. See kehtib peamiselt tema plaadide ja āra-tōõmete kohta. Ka sellena on inimeste puudulik ja sisaldab olulisi vīgu. Joonistused, skit-sid., dokumentaalsed, kirjava-hetus, raamatud, ajalehevīja-lõiked ja fotod asuvad kohvi-tesse paigutatuna olukorras, mis praegu aset leidvat sālita-misviisi pikema aja vātel kui-dagi riskiovabaks ei luba nime-tada.

(jārgneb)

Soodustus eesti ajalehtede tellijale

Eesti Laenu-Hoiu ūhisuse ju-hatus on otsustanud eesti aja-lehtede tellijaid premeerida ka 1979. aastal. Preemia suurus on tōstetud 40 kroonile, kus-juures on nōudeks, et ajaleht kōike tellitud 1979. aastaks ja preemia saajal oleks celoleval aastavahetusel temanimeses eesti hoiukontos vāhemalt 4.000 kroonine hoiusumma.

Kompendiet

Kompendiespecialisten HB

031-76 32 50

Ilusaid jõulupühi ja head uut aastat

FÖRLAGS AB *hobit*

Olav Rebane

Allmänna Annonsbyrån Kalmar AB

Margus Kalmaru

Narvavägen 35, 114 60 STOCKHOLM
Tel. 08/63 64 66, 63 64 23

Kullasepäiri SILVERASKEN

A. Löpp
Hötorget 2, Stockholm — Tel. 20 62 80
PARANDUSTÖÖD, MÜÜK

Mek. verkstad

RADA

Rein Tubin
Friluftsvägen 5 B
172 40 Sundbyberg
Tel. 28 49 35

CORTEC AB

Malmö

ALEX MILITS Språkkonsultbyrå
BOX 31 - 146 00 TULLINGE - SWEDEN
TEL. 08/778 12 51

FIRMA

Bernhard Ingel

Bjällervägen 39 126 59 Hägersten

K. A. Rütman & Co HB

Import-eksportfirma
Stockholm

Edgar Muttikas mälestuseks

Laupäeval, 25.novembril oli Edgar Muttikas teel oma üli-koolikaaslastega ühisele koos-viibimisele, kui ta haigestus ja järgmisel päeval haiglas südame ataki tõttu suri. Teda tabas tänavu maikuus raske perekondlik õnnetus, kui abikaasa Ilse jäädavalt lahkus, nii et kadunu sellest kindlasti mõjustamata ei jäänud.

Edgar Muttikas sündis 13. juulil 1903 Tallinna lähedal Viimsi mõisas aedniku pojana, õppis Tallinnas Jakob. Westholmi gümnaasiumis, kust astus vabatahtlikult Tallinna Kooliõpilaste Pataljoni Eesti Vabadussõja alguspäevadel. Teisel jõulupühäl 1918 läks ta rindele laiarööpmelise Soomusrongi Nr.2 võitluskoosseisus. Seega kuueteistaastana võttis osa Vabadussõja lahinguid kuni märtsini 1919, mil Eesti riigikaitse oli võtnud juba kindlama vormi ja vabatahtlikud koolipoisid õpinguid jätkata võisid tagalateenistuse kõrval.

E. Muttikas lõpetas Westholmi gümnaasiumi 1921 ja Tartu ülikooli õigusteaduskonna 1927, organiseerudes akadeemiliselt Eesti Üliõpilaste Seltsi. Iseseisvusaajal oli kadunu Tallinnas tuntud notar, kellelena teda kaasaegne põlvkond mäletab. Pagulasajal töötas ta värvide suurfirma Alfort & Cronholmi majandusosakonnas.

Pensionärina oli ta muu rahvusliku tegevuse hulgas aktiivne osavõtja L.R.Soomusrong Nr.2 Sõprusühingus sekretärina, millise organisatsiooni töötulemusena ilmus vastav ajalooline koguteos selle väeosa võitlustest Vabadussõjas.

Tõnis Kint

Karusnahaäri

PETER HALDNA

Pälsateljé
Malmskillnadsgatan 41
Stockholm
Tel. 20 19 64

Mündals Presseringstjänst

Ena Kanarvik
Prytzgatan 27, Göteborg,
tel. 031/27 43 52

Pundis Snickeri AB

Norrköping

Bankeryds Tekniska Affär

FELIX KELLO

Heino Raudsepp

Kunstipärsed hauakivid
eestlastele võõrsil

Måndagsvägen 44, Farsta
Tel. 08/94 21 77

Gamla Stan's RADIO-TV

STORA NYGAT. 37 STOCKHOLM
TELEFON: 11 01 21 - 10 63 21

Omanik K. Ring

Hammars Trä- och Rivningsfirma AB

Jaana Johanson
Heliumgatan Mölndal,
tel. 031/87 07 20

FIRMA MÄNNAPSOO

Tel. 18 28 68 Hägersten

Noorte moeriided

Boutique CHEEP

PEETER MIKKOV
Västerlånggatan 27 Stockholm
Tel. 10 10 82

UNIVERSALEX AB

A. Univer
Herrhagsvägen 98 S-122 40 Enskede

SIFFER-SERVICE DATACENTRAL AB

REIN PUUSEPP

Box 1241, tel. 08/98 78 20
171 24 Solna

AB ADOPLAST

Kvarnvägen 7
132 00 SALTSJÖ-BOO
Tel. 715 03 30

HOIVAIMPORT AB

Briljandid, kuld- ja hõbeesemed.
Eesti grammofoniplaadid ja raamatud.

N. Sinisaar

Värmlandsgatan 22, 413 03 Göteborg
Tel. 031/24 08 56, 24 78 61

Eesti raamatuid trükib juba veerand sajandit

SPÅNGA TRYCKERI

Telefon 08/36 26 20

Ilusaid jõulupühi ja head uut aastat

ELFSTRÖMS

AB ELFSTRÖMS TEKNISKA FABRIK
ATLASGATAN 1, BOX 93, 801 02 GÄVLE, TELEFON 026-11 39 29

Scandinavian Girl

rational kontorservice

SCANDINAVIAN GIRL AB
STUREPLAN 6, BOX 7281, 103 85 STOCKHOLM, TELEFON 08-14 28 25

trivsel
belysning

TRIVSELBELYSNING AB
520 15 HÖKERUM, TELEFON 0321-512 30

Rock Polar Aktiebolag

STUREGATAN 28, 114 36 STOCKHOLM, TELEFON 08-60 34 73

LEVE AB

Juho Jäättmäa

Eesti Kirjanike Kooperativ

Oja minolta Specialisten

Förr 2.375:-

Förr 2.875:-

Zulpaket 1:

XG-2 Kamerahus
Objektiv 1:2,0/45mm
Auto ElectroFlash 200X
Universalväska
JULPRIS 1975:-

Zulpaket 2:

XG-2 Kamerahus
Objektiv 1:2,0/45mm
Auto ElectroFlash 200X
Winder G
Universalväska
JULPRIS 2375:-

Originalobjektiv med låga julpriser:

Rokkor MD 2,8/28mm Förr 1.200:- JULPRIS 995:-
Rokkor MD 3,5/35mm Förr 1.030:- JULPRIS 755:-
Rokkor MD 2,5/100mm Förr 1.365:- JULPRIS 940:-

Kamera du alltid önskar med -
AUTOPAK 430E
minolta-pöckel med inbyggd blit
Sergelgatan 21 • Tel. 21 91 67

JULPRIS 295:-

Oja foto

Kirjanikustipendium
Alex Militsale

Mihkel Olti

Rootsi Författarförbundet
on määratud stipendiumi "Peter
- barn av ett krig" autorile
Alex Militsale kr. 8000:- suurus-
ses.

maailde näitas Balti Instituudi
ruumides Stockholmis Arsenal-
gatan 1,3 tr. on avatud kuni 21.
detsembrieni.

Film Ed. Wiiraltist

Stockholms linastus Svenska Filminstituteti ekraanil Mark Soosaare film "Maised ihad". Tallinna Telefilmil produktsoo-
nist Ed. Wiiralt elu ja loomingu teemal. VÄLIS-EESTI palus
selle filmi kohta kirjutada oma arvamust Wiiralti klassivennal
ja kauaaegsel sõbral kunstnik Georg Westenbergil, kel oli Wiir-
altiga lähemaid ja kaugemaid kokkupuuteid ligi veerand sa-
jandi jooksul. Georg Westeberg oli Wiiraltiga koolivend Vaba-
dussõja päevil, kohtas teda hiljem õpinguaastail Dresdenis,
iseseisvusajal, okupatsioonide keerises. Teise maailmasõja
lõpupäevil saabusid nad koos Rootsi, kuni Wiiralt siirdus taga-
si Pariisi, kuhu ta jäi kuni oma surmani 25 aastat tagasi.

Tema ainel valistatud filmi kohta kirjutab Georg Westen-
berg järgmist:

Film "Maised ihad"

Oli kurb ja valus istuda Fil-
miinstituudi kinosaaits, kui
seal näidati Mark Soosaare kä-
perdfilmi Eduard Wiiralti teemal.
Juba filmi alguses esitle-
takse meie suurimat ja ande-
kamat graafikut läbi aegade
kui sopajoodikut, kes oma sti-
pendiumiraha Pariisi Tartus
maha jõi mõne päevaga. Ja se-
da tehti Ado Vabbe nimel (ei
tea kelle suu kaudu), kuigi Wiir-
alt ja Vabbe olid head sõbrad.
Wiiralt sõitis Pariisi 1926 ja ju-
ba 1927 esines ta seal perso-
naalnäitusega, mis oluaks või-
matu, kui ta niisugune joodik
oleks olnud, nagu filmis räägi-
takse. Kohtasin teda aastapool-
teist varem Dresdenis, kus ta
intensiivselt töötas ja meie ühi-
sel einel ainult talvisel pokaali
õlut jõi. Enne seda oli tal Tal-
linnas ja Tartus 10-15 näitust
olnud.

Ühe lätlase jutustus, kes
"Domes" kolme "nälgunud sil-
madega" kunstnikku nägi ja
neile singiga võleiba tellis, mil-
le järele Eduard Wiiralt pidas
oma elu kõige pikema tänuõn-
ne: "Ometi üks arusaaja in-
mene, kes vaest kunstnikku ei
kostita õlle ja viinaga, vaid sel-
lest aru saab, et neil ka toitu
tarvis on." ei käi kuidagi kok-
ku Eduard Wiiraltiga. Nii pikki
kõnesid, nagu filmis näidati,
väheses sõnaline Wiiralt kunagi
ei pidanud. Tänuks selle eest
üllas lätlane tellib talle veel tei-
segi võleiba, seekord sinepiga,
kusjuures jääb lahtiseks küsi-
mus, kas telliti ka õlut, või pi-
di Wiiralt mõlemad võleivad
kuivalt alla kugistama.

Ei tea, milts Soosaar oma fil-
mis üht prantsuse tshellomän-
gijat pidi nii kõvasti väristama,
kuigi nendel virvendavatel var-
judel ei olnud Wiiraltiga mida-
gi ühist. Samuti mitte Soosaar
kurvastusel, et ta Marokos
Wiiralti jälgis ei leidnud. Wiiralt
töötas Marrakeshis ja oli kon-
taksit dr. Peetsiga elas isegi te-
ma juures, kes tookord seal oli
Eesti Vabariigi konsul. Kauge-
mat tema jälgis poleks tarvis ol-
nud otsida.

Filmis väidetakse, et Wiiralt
ei suvatsenud luua president
K.Pätsi portreed. Seda ta tegi
siiski kuivnõela tehnikas. Tõm-
miseid on siin Rootsiiski näha
olnud. Küll aga oli ta loobunud
ateljüst, mida talle Eesti riik
paar aastat varem Pariisis oli
üürinud, nii et ta varsti tagasi
kolis oma kitsasse ja väikesse
ateljisse, kus talle rohkem
meeldis.

Soosaare filmis öeldakse, et
Wiiralt esimesel punasel aastal
on teinud Vares-Barbaruse port-

ree, kes siis kandis okupeeri-
tud Eesti riigipea tiitlit, Vastab
tõele, et Wiiralt esimesel posee-
rimisel ei joonistanud ühtki
kriipsu. Sest Wiiralt oli sunni-
tud Vares-Barbarust portree-
rima. "Pea jälle Kolgatale
minema", ütles ta, kui seansi
aeg Barbarusega kätte jõudis.
Ta küll korestas plaadi Barba-
ruse portree jaoks. Hiljem ka-
sutas ta seda "Monica" loo-
miseks.

Filmis väideti ka, nagu oleks
Wiiralt "Eesti neiu" Hjalmar
Mäe pilkepildina loonud. See
on täiesti vale. Kuna dr. Mäe
rahva hulgas oli ebapopulaar-
ne, hakati "Eesti neiu" rah-
va hulgas Mäe vurrusid joo-
nistama, kui teos ajakirjan-
duses oli reprodutseeritud ja
mõned kokkulangevad näojoo-
ned avastatud.

On samuti häbematu vale,
nagu oleks Mäe Wiiraltile kee-
lanud töötamise Eesti randa-
del. Mäe austas Wiiraltit nii-
võrd, et tal oma isiklikus kor-
teris oli mitu Wiiralti teost sei-
nal. Wiiralt oli kavatsus töö-
tada saksa okupatsiooni ajal
Kaberneemes. Me sõitsimegi
koos lähedal asuvasse Haapse,
kus viibisime paar ööd Öpiku-
te suvemajas. Kuid Wiiralt
tundis puudust aedviljast (mi-
da ta muide "juurikateks" ni-
metas) ja me pöördusime tema
soovil Tallinnasse tagasi.

Soosaare filmis on presentee-
ritud igasuguseid inimesi, ka-
sa arvatud Wiiralti napsionali-
ne vend. Kuid seal pole toitu
koolivendadest ja õest, kes
praegu elavad ja kelle nimed on
Adels Mels-Reindorff, Volde-
mar Vahar ja Mart Pärt.

Samuti ei ole sõnakeelki jut-
tu Wiiralti erakordse menu saa-
vatanud personaalnäitusest
Viinits sõja ajal, millest prof.
A.Rannit on kirjutanud, kui-
das pealtvaatajad "Virve" ees
pisaraisse langesid. Samuti ei
ole midagi räägitud Wiiralti
umbes 80 esinemisest näitustel
Pariisis, Jaapanis, Hiinas,
Moskvas, Clevelandis, Chica-
gos, Johannesburgis koos
Grünbergiga, või paljudes koh-
tades mujal mitmel pool Eu-
roopas ja laias maailmas.

Stseen filmis professoriproua
Poomiga oli muidugi tolatege-
mise pagulaste arvel, samuti
kui pr. Poomi väide Wiiralti
teoste turuhinnast E.Munchi
teoste hinnatasele.

Kogu Soosaare filmi suhtes
võib kahetseda, et ta seda ei
teinud Stalini ajal – ta oleks
võinud laureaadiks saada!

Wiiralti puhul tuleb öenda-
da üht võrdlemise laialt levinud
valearvamust, nagu oleks Wiir-
alt majanduslikult olnud min-
gis kerjuse seisundis. Tõsi, ta
käis kulunud kuues ja tema
ateljee- ning eluruumid olid vi-
letsais tavanais. Nii meeldis tal-
le. Seda peame tema loomingue-
es respektseima. Kuid Wiir-
alt ei puudunud kunagi raha,
kui ta seda oma elutöö teos-
tamiseks vajis.

Detsembris 1978
Georg Westenberg

AARNE VIISIMAA TÄNU

Kõigile, kes mind minu 80-aas-
ta sünnipäeval rohkete kirjalike
tervitustega kõigilt mandritelt -
lilledega, kinkidega, samuti
isiklikult Stockholmist Eesti
Majja kontsert-koosviibimisele
ilmudes, meelepidades, teile
kõigile lausun ma siiralt sü-
damliku tänu.

Mu soojem tänu kuulub ka
kõigile kaasesinejatele, ajakir-
jandusele, samuti Eesti Kultuuri
Koondisele ja korpi Ugalale.

Aarne Viisimaa

Karin Lutsu akvarellide näi-
tus "Venetsia", mis toimub
Eesti Kultuuri Koondise korral-
dusel Eesti Majas, Wallingatan
34 I, on avatud kuni 18.dets.

SIMSON BRÖD AB EUROPABAGAREN

Grüters-Bauernbrot

- Meie spetsiaaltööstus valmistab nelikümmend eri-
sorti pagarisaadusi välismaisele maitsele.
- Meie tehase saadused on müügil kõigis suuremates
kaubamajades, toiduainetehallides ja kauplustes
Suur-Stockholmi piirkonnas.

Meie tehase aadress on Klippgatan 1-3,
171 47 Stockholm – Solna
Telefon: 08/63 08 65

Tervitades TOOMAS SIMSON

Ilusaid jõulupühi ja head uut aastat

AUGUST TOOMING

NORDISKA TO-LU

W. KRÜPPELMAN

Sofielundsgatan 5, Uppsala
Tel. 018/14 21 90, 14 21 94

Eestlasi teenindav

Skånska Centraltryckeriet AB

Revingegatan 6, 223 55 Lund

Handelsfirma

L. KAARLI

Laevavarustus

Oxelösund, tel. 0155/322 25

TEKNOPLAST AB

Svets & Mekaniska Verkstaden

LEMBIT VEERTEE

Västeråsvägen 160 - 632 23 Eskilstuna
Tel. 016/11 34 00

AB HANSUM

Stockholm

**norrmlms radio
& elvaruhus ab**

100% kassakindide ostuks!
Svandamplan 2 Stockholm

Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut

Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudi sügispoolaastal peetud üldkoosolekul valiti juhatuse uueks tegevusaastaks tagasi endises koosseisus: dotsent Valter Tauli (esimees), mag.phil. Herman Rajamaa (abiesimees), fil.mag. Helmi Eller (sekretär), prof. Evald Blumfeidt, arhitekt Mart Jänes, prof. Teodor Künnapas ja fil.dr. Johan Ungerson. Teadusliku sekretäriks kuulub juhatusse ka fil.lic. Paul Laan. Juhatusliikme kandidaatideks valiti dr. Ants Anderson, fil.kand. Raimo Raag (endine) ja mag.phil. Arvo Mägi (endine). Revisjonikomisjoni kuulusid edasi kirjanik Kalju Lepik, dr. Henno Lender ja civ.ekon. Erik Kalve.

Kinnitati aruanded ja töökava järgmiseks tegevusaastaks. Konstateeriti, et uueks tegevusaastaks vajab instituut majanduslikku toetust vähemalt 17.000 krooni.

Instituudi töö on möödunud tegevusaastal toimunud nendes piirides, mida väike isikuline koosseis on võimaldanud. Teaduslik sekretär on peale administratiivsete ülesannete nii instituudi kui Stockholmi ülikooli eesti osakonna juures korraldanud ja teostanud eesti keele õpetust ülikooli tasemel, Uppsalas A-nivool sügispoolaastal 1977 ning Stockholmis nii A- kui B-nivool ja soome keele doktorandidele kogu õppeaasta jooksul. Ülikoolikursust pole Stockholmis olnud võimalik korraldada sügissemestril 1978. Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudi algatusel on aga teostatud eesti keele õpetust algajatele. Sellele algkursusele registreeris paarkümmend eesti keelt mittevaldavat osavõtjat.

Õppegevuse kõrval on suurema tööna käsil kunsti oskussõnaraamatu käikikirja redigeerimine ja täiendamine.

Hr. Elmar Wrageri poolt on instituudi hoiule antud hiiru murde sõnastiku käsikiri ja muid lisamaterjale.

Instituudi juures asub ajalehelõigete arhiiv, mis hõlmab kultuurilist tegevust käsitlevaid artikleid Rootsis ilmuvast eesti ajakirjandusest.

Uuteks tegevliikmeteks võeti vastu Raimond Kolk, Ilona Laaman, Silvia Silvéus, Alma Teder, Liidia Tuulse ja Elmar Wrager ning kirjavahetajaliikmeks endine Upsala ja Stockholmi ülikoolide soome keele õppejõud prof. Sakari Vapaasalo.

Surma läbi on lahkunud Armin Tuulse, Julius Mägist, Hemi Mäelo ja Leho Vörk.

Tegevuse tõhusamaks jätkamiseks vajab instituut uut tööjõudu.

TENNIS

SET'i noorte välkturniir toimus pühapäeval 19. novembril tennisstaadioni B-hallis.

Tagajärjed: Allan Estonius - Markus Kelland 5:1, Peeter Kool - Mikk Anderson 5:1, Johan Tarmet - Peeter Kool 5:0, Johan Tarmet - Allan Estonius 6:3.

Võitja Johan Tarmet omandas AB Tennispecialisteni poolt annetatud Dunlop tennisreketi.

Ilusaid jõulupühi ja head uut aastat

Curve AB

EKERÖ

ATLANTIC PLAST

A. Kull

Tel. 08/711 99 11

Viimaseid moeudiseid käe- ja kandekottide, eriti suur valik randmekandekotte.

MODEVÄSKOR I GÖTEBORG AB

Ülo ja Kalju Männiste
Väderbodarna 1.

Hisinge, tel. 031/53 92 84

Höbelajds Livs

STOCKHOLM, HÖTORGSALLEN

Tel. 21 90 62

Eesti ja välismaa delikatessid
Värsked kanamunad, otse tootjalt
Verivorst - Kohupiim - Hapukoor -
Hapukapsad - Eesti hapukurk -
Kraakovi j. t. vorstid, halvaa jne. jne.

Stockholms Plast Industri AB

Edgar Pank ja pojad

Centralvägen 1, Huddinge

Büroo 77

aukt. rev. Rein Uustal

Majandus- ja maksustuskonsultatsioon

Kungsgatan 30 XIV

111 35 Stockholm tel. 08/11 42 30

Guldvarufirman ESTO

Hulginuugi ettevõtte

Box 3257

103 65 Stockholm 3

Barnhusgatan 3, 4 tr.

Tel. 21 76 90, 20 42 40

W.S. Offset AB

Valdemar Suurvee

Landsvägen 47 I

Sundbyberg, tel 08/29 30 25

JÕULUDEKS 1978 NII NOORELE KUI VANALE

soovitab VÄLIS-EESTI

HELIPLAATE

- Prop 7809 - KÄBI LARETEI MÄNGIB** Ingmar Bergmani filmidele Kuradi Silm, Nägu näo vastu, Sosinad ja hüüded, Sõjssõnanaat. Tekst ümbrises Käbi Laretei. Kr. 40:-
- Prop 7793 - KÄBI LARETEI** - Mot kvällen - Om natten - Chopin, Grieg, Schumann, Debussy ja Beethoveni "Spöksomat" - tekst Käbi Lareteit ümbrisel. Kr. 40:-
- EMP SLP 1010 VALDEK JÜRISOO** - Ela ja leegitse - Suur Jumal, Jehoova koja õued, Säravaim Täht, Kõnnin metsas mägedes ja orus, Kohiseva jõe taga - Tehkem avaraks võlvid, Elu on võitlus, Largo religioso, Loo mulle Jumal, üks puhas süda, Kurbus. Klaver ja orel Sonny Peterson, harf Åsa Lännerholm, Stockholm EELK segakoor Jüri Raidi juhatusel. Kr. 40:-
- SLT 33258 KÄBI LARETEI** ja Georg Rastenberg - Schubert, Schumann, Chopin, Poulenc. Kr. 40:-
- LP 3407 NAAN PÖLD LAULAB** Jõuluõhtul - Kõik taevad laulvad, Öhtu rahu, Mu südames on pühapäev, Helde isa taeva sees, Jõuluöö, Jõululaul, Hoia Jumal Eestit - Püha õõ, Jõulurahu, Miks nii hilja õhtukellad, Kui jõulud on, Jõulu-soov, Jõuluterivitus, Tasa, tasa jõulukellad kajavad. Kr. 30:-
- LP 3416 "Jõululaulud" - Helmi Bellem**, orelil Maaja Duesberg, segakoor "Leelo" - Jõululaul, Oo Jeesus mu arm, Tasa libiseb lund, Jõuluõhtul, Jõulukellad, Helisege jõulukellad, Vaadake imet, Neil karjastel väljal - Mis on see valgus, Gloria, gloria, Et tulge nüüd lapsed, Uinu mu taevalapsuke, Püha õõ, Maria hällilaul. Kr. 30:-
- EMP SLP 1009 JÜRI-PEETER** - "Laulusild" - Nooruse laul, Postipoisi, Viljandi paadimees, La Paloma, Kaugel, kaugel..., Põhja valge naine, Perikonna valss, - "Viva Espana - Viva Estonia!", Susanne, It's now or never, Laul tuultest, Jag vill dansa, I want to Dance, Silverbird. Kr. 35:-
- EMP SLP 1008 LEMMIKUD** - "Suhkur, suhkur" - Kr. 35:-
- EMP SLP 1007 HÄMARIK** - Kr. 35:-
- SUVEÖÖ**, Helletajad Hamiltonist O.Kopvillemi juhatusel esitavad rahva- ja rahvapäraseid laule. Kr. 35:-
- C 60 07809 - APELSIN** - "14 lugu" - Western, Jambolaya, Capri saarel, Roosi, Rahvamatk, Purjed - Suupillilugu, Tuukri laul, Hommik keskturul, Hop-hopp, Armurõõm, Kaks punast huult, Igatsus, Suvepäeva rock. Kr. 35:-
- STOCKHOLMI EESTI LASTEAED**, "Laulupärg". Erna Klemmeri juhatusel, klaveril Tiit Anderson. Kr. 35:-
- L 029787 - ENTEL-TENTEL**, laulavad Eestimaa kõige väiksemad solistid, TV ansambel Kustav Kikerpuu juhatusel. Kr. 30:-
- L 033011 TRIKA - TREI II** - Valik lastelaule Tallinna televisioonivõistluselt. Kr. 30:-

KINKESEMEID JÕULUDEKS

- ...Pikk Herman lipuvarras koos lipuga Kr 100:-
- ...Eesti lipp, sobiv Pikk Hermanile 25:-
- ...Võtmehoidja suure eesti vapiga 30:-
- ...Mokalusikas, hõbe, eesti vapiga 45:-
- ...Paberinuga, pronks, viikingiaegne muster 125:-
- ...Haapsalu rätik, valge hästi peen lõng, kolmnurk, 1.80 m. 190:-
- ...Haapsalu rätik, kolmnurk, valge, 1.00 m. 95:-
- ...Haapsalu rätik, kolmnurk, valge, 1.15 m. 125:-
- ...Setukett, hõbe, 70 cm. 475:-
- ...Setukett, pronks, 70 cm. 165:-
- ...Setukett, hõbe, 85 cm. 615:-
- ...Setukett, pronks, 85 cm. 195:-
- ...Setukett, hõbe, 105 cm. 795:-
- ...Setukett, pronks, 105 cm. 230:-
- ...Setukett, hõbe, 72 cm. eriti raske, 12 mm. sõlm 790:-
- ...Setuketi käevõru, hõbe, 12 mm. sõlm 195:-
- ...Setuketi käevõru, hõbe, lukuga 165:-
- ...Setuketi käevõru, pronks, lukuga 68:-
- ...Silmadega prees, hõbe, suur mudel 225:-
- ...Silmadega prees, väiksem mudel 175:-
- ...Graveeritud kuhiksõlg, hõbe, suur mudel 225:-
- ...Graveeritud kuhiksõlg, hõbe, keskm. suurus 175:-
- ...Graveeritud kuhiksõlg, hõbe, väiksem suurus 135:-
- ...Viiking sõlg, hõbe, suur 90:-
- ...Viiking sõlg, hõbe, keskm. 80:-
- ...Viiking sõlg, hõbe, väiksem 70:-
- ...Lumehelbe sõlg, hõbe 75:-
- ...Brosh, 7 väikest sõlge, hõbe 90:-
- ...Brosh, 6 väikest sõlge, hõbe 75:-
- ...Brosh, 3 väikest sõlge, hõbe 45:-
- ...Käevõru väikestest sõlgedest, hõbe 135:-
- ...Rippuv kaelahe, 5 väikest sõlge, hõbe 85:-
- ...Rippuvad kõrvarõngad, väike sõlg, hõbe 45:-
- ...Ruhno väike kuhiksõlg, hõbe 65:-
- ...Suur pannal, tööletud hõbe 195:-
- ...Suur pannal, tööletud pronks 99:-
- ...Väike pannal, tööletud hõbe 175:-
- ...Väike pannal, tööletud pronks 75:-
- ...Kuhiksõlg, sile mudel, hõbe 125:-
- ...Kuhiksõlg, hõbe, graveeritud 140:-
- ...Rippuv kaelahe, viikingiaegne muster, hõbe 215:-
- ...Rippuv kaelahe, viikingiaegne muster, pronks 95:-
- ...Rippuv vana-soome kaelahe, ovaalne, raske hõbe 195:-
- ...Rippuv vana-soome kaelahe, ovaalne, pronks 95:-
- ...Käevõru, kompaktned põimitud vana-soome muster, hõbe 355:-

Rekordiline osavõtt ESTO-80 näidendi võistlusest

Tähtaja lõppedes oli Esto-80 näidendivõistluse zhüriile saabunud kokku 41 tööd 38-lt eri varjunimelt. Kui mitu autorit nende varjunimede taga peitub, saab teatavaks alles pärast nimetõmbriki avamist. Võimalik, et mõned autorid kasutavad mitut varjunime.

USA-st saabus näidendikäsikirju 8, tv-mänge 1, kuuldemänge 5, kokku 14. Kanadast vastavalt 5, tv-pilte 1, seega kokku 6. Inglismaalt 1 näidend ja 1 tv-mäng. Austraaliast 3 näidendikäsikirja ja 1 tv-pilt; Rootsi 9 näidendit, 3 tv-mängu, 3 kuuldemängu, kokku 15 võistluskäsikirja.

Zhürii koosseisus Helmi El-ler, Paul Laan, Heljo Mängel-Sundsvik, Signe Pinna ja Lensi Rõmmer töötab intensiivselt, et oma otsuseid langetada jaanuarikuus.

Kuna häid teoseid on rohkem kui rahalisi auhindu, on otsustatud avaldada paremad tööd erilise ESTO-80 Näidendivalimiku, mida levitatakse kõigile eesti teatritele välismaal, nii et need saaksid uuedada oma repertuaari ning teosed ei jääks arhiivi. Kuid ka

publitseerimine nõuab kulusi, milleks praegu summad puuduvad.

Teatritoimikond on saanud seni auhindadeks toetusi järgmiselt: Balti Humanistide Ühingult kr. 2000, Eesti Komiteelt 2000, Eesti Kultuuri Koondiselt 500, Eesti Laenuhoiu Ühisuselt 250, Stockholm Eesti Teatrit 1250, A/S Eesti Majalt 1000, Stockholm Eesti Ühingult 250, seega kokku 7250 krooni. Auhindu on aga välja kuulutatud kr. 8000 väärtuses. Seega puudujääk seni 750 kr., millele lisandub käsikirjade publitseerimiseks vajalik summa.

Teatritoimikond palub nendeks otstarveteks lahkeid annetajaid sisse maksta toetusi ESTO-80 postiarvele 92 30 80-6 märkides talongile "Teatritoimikonnale". Oleks ju äärmiselt kahju, kui palju head

- ...Käevõru, kompaktned, rahvar. pärane vits-võru, hõbe 395:-
- ...Sõrmus, rahvariide juurde sobiv mudel, hõbe 115:-
- ...Kodaratega rahale sarnane eestipärane rippuv ehe ketiga 195:-
- ...Kuldberlokk, eesti vapiga 125:-
- ...Hõbeberlokk, vapiga 40:-
- ...Hõbe vapp ketiga kaelas kandmiseks 50:-
- ...Hõbeberlokk jämedakoelise käeketiga 45:-
- ...Hõbeberlokk, suu mudel 60:-
- ...Hõbe suu vapp, ketiga kaelas kandmiseks 70:-
- ...Vapp-dekaal, labipaiste, näit. autoaknale kinnitamiseks 10:-
- ...Vapp-dekaal, valgel alusel, näit. auto kerele kinnitamiseks 10:-
- ...Hõbesõrmus, vapiga, harradele (läbimõõt lisada) 100:-
- ...Hõbesõrmus, vapiga, daamidele (läbimõõt lisada) 90:-

JÕULUKAARDID

- ...kompl. Eesti Algkooli laste poolt joonistatud 8 erinevat koos. ümbriega 15:-
- ...kunstnik Jegorovi 4 talve ja 4 Tallinna motiiviga jõulu-teksti/ilma tekstita 15:-
- ...kunstnik O. Mikiveri maalide reproduktsooni tekstiga/ilma tekstita 8 lihtkaarti 10:-
- ...Silvia Leitu 8 jõulukaarti 15:-
- ...Silvia Leitu rahvariide kaardid, 6 erinevat ilma tekstita. 15:-
- ...Kristjan Raua Kalevipoja illustratsioonid 10 tk. ilma tekstita koos ümbriega 10:-

Rootsikeelseid raamatuid

- A.G. Irbe:** Född i f.d. svenska Liffand. Dikter. Kr. 20:-
- Enel Mellberg:** Medea's systrar. En roman om svartsjuka. Kr. 65:-
- Alex Milits:** Peter - barn av ett krig (roman). Kr. 48:-
- Helmi Mäelo:** Jag älskar livet. Memoarer. Estland-Tyskland-Sverige. Kr. 46:-
- Agnis Balodis:** Sovjets och Nazitysklands uppgörelse om de baltiska staterna. En undersökning av stormaktsimperialismen. Kr. 25:-
- Andres Küng:** Vad händer i Finland? Om förhållandet Finland-Sovjet. Kr. 56:-
- Andres Küng:** Fallet Engström/Sareld. Kr. 25:-
- Andres Küng:** Fallet Agapov. Kr. 41.50
- Andres Küng:** En dröm om frihet. Passivt motstånd i dagens Baltikum. Kr. 40:-
- Käbi Laretei:** En bit jord. Berättelse. Kr. 83:-
- Jakob Stenffenson:** Livet på Runö. En berättelse om hur 300 människor levde på svenskön Runö i Rigaviken från slutet av 1920-talet fram till andra världskriget. Kr. 65:-
- Estland.** En bildbok av Rein Välmä med text av Sture Gustafson. Kr. 50:-

VÄLIS-EESTI
Box 2171
103 14 Stockholm
Lilla Nygatan 8
Tel. 08/11 50 40 - 11 50 60

uudisloomingu teatrilal ei jõuaks publiku ette. Raadio-kuuldemängude ja televisioonilavastuste eestrisse jõudmise eest on lubanud hoolitseda Andres Küng.

Rootsiaegse Tartu ülikooli senati protokollid avaldatud

Tartu ENSV Riikliku Ülikooli bibliotekaar Arvo Tering avaldas äsja Tartu ülikooli (Academiae Gustaviana) senati protokollid aastast 1632-34, sellega jätkates prof. Juhan Vasara tööd, mis 1939 katkes. Järge on oodata. See on raske aga tähtis töö. Originaalides leiduv käsitsi kirjutatud tekst on sageli lohakas ja raskesti loetav. Tering on oma ülesande hästi lahendanud. Saksa või ladina tekst on tõlgitud eesti keelde ja varustatud märkustega nii eesti kui saksa keeles. Töö on neljas seerias "Publicationes Bibliothecae Universitatis Litterarum Tartuensis". 144 lk., hind rbl. 1.40.

Per Wieselgren

Undusk Ahvenamaal

Ajaleht "Åland" teatas, et novembri lõpul viibis Ahvenamaal nn. "sõprusühingu" esimees Johannes Undusk Tallinnast N. Liidu saatkonnasõnik Murnikovi saatel Helsingist. Undusk külastas N. Liidu konsulaati Mariahaminas ja mõningaid kohalikke ametiisikuid. Soome-N. Liidu "sõprusühingu" osakond Mariahaminas korraldas koosoleku, millest osa võttis 20 inimest. Undusk tegi Ahvenamaal peamiselt propagandat clümpiaregatile Tallinnas 1980.

Raamatuid pühadekingiks või omandamiseks endale

- ...A Case Study of a Soviet Republic: The Estonian SSR, Tou Farming jt. Kr. 155:-
- ...H. Kompus, Pictures que Estonia Kr. 25:-
- ...E. Kibbermann jt. Saksa-Eesti sõda: Kr. 45:-
- ...K. Kann, Eesti-saksa sõjaraamat Kr. 30:-
- ...V. Beckman, Ja sada surma Kr. 25:-
- ...Johan Viding, Ma olen Juri Udi Kr. 10:-
- ...Eesti Kunsti ajalugu 1. 1. köide Kr. 75:-
- ...Eesti Kunsti ajalugu 1. 2. köide Kr. 135:-
- ...Eesti Kunsti ajalugu II Kr. 70:-
- ...V. Vaga Tallinna Kunst XIX sajandis Kr. 120:-
- ...Koguteos Jean Toisonson Kr. 100:-
- ...Tallinna regatid, värv Kr. 100:-
- ...V. Rasm, Eesti puusalkpüür Eestis Kr. 70:-
- ...Fr. R. Kreutzwald, Eesti rahva enimmustatud jutud Kr. 45:-
- ...Fr. R. Kreutzwald, Kalevipoeg, Kr. Rana all Kr. 45:-
- ...V. Miller jt., Eesti raamat 1525-1975, ajalooline ülevaade Kr. 35:-
- ...Helene Kuma, Eesti rahvaarvad, värv Kr. 70:-
- ...T. Häbiht, Rahvapärane arhitektuur, (Eesti rahvakunst II) Kr. 45:-
- ...A. Mäenest, Eesti järvet ja nende kaardid Kr. 45:-
- ...ENE I - VIII + L (1948-1950)

VÄLIS-EESTI
Box 2171
103 14 Stockholm

Suur kunsti jõulumüük

esinevad kunstnikud:
Silvia Leitu, Karin Luts, Nancy, Tiit Reissaar, Viive Tolli, Rutt Tulving, Märt Bormeister, Endel Koks, V. Loik, Olev Mikiver, Erik Pehap, Harald Tamberg, Richard Uutmaa.
VÄLIS-EESTI
Lilla Nygatan 8
Avatud ärip. 10-18, laup. 10-15

Rohkem kui 4000 eestlast hääletas Rootsi E. Esinduse valimistulemused

Rootsi Eestlaste Esinduse valimistulemused seitsmendatel üldvalimistel kinnitati valimiste peakomitee poolt 5. detsembril 11.-20. novembrini toimunud valimistest võitis osa 4.120 valijat ehk 35,4 protsenti teadaolevatest hääleõiguslikest üheksa, kelle üldarv oli valimismaterjalide kohaselt 11.643. Võrreldes eelmiste valimistega aastal 1974, mil valijate arv oli 4.112, on osavõtt suhteliselt konstantne ja isegi tähelepanuväärne, kuna nelja aasta jooksul loomulik väljalangemine on umbes 500 isikut.

Suurtes linnades nagu Stockholm ja Göteborg on kaasmajajad endiselt passiivsemad teistest eestlaste keskustest valimistest osavõtu suhtes, võrreldes näiteks Lundiga, kus osavõtt oli 60 protsenti, Stockholmis ainult 27,3.

Seitsmendateks üldvalimisteks oli esitatud 174 kandidaati. Valimistel osutus edukimaks Eesti Rahvuslik Koostöö Keskus -- esitatud 54 kandidaadist valiti Esinduskokku 44. Järgnes Rahvuslik Parempoolne Rühm 71 kandidaadiga ja 34 valituga, Eesti Vabadusliit 25 kandidaadiga ja 17 valituga, Eesti Töögrupp 2 valituga 17 kandidaadist ja sõltumatud 3 valituga seitsmest.

Nagu selgub alljärgnevaist valimistulemustest, on enim hääli saanud rootsi ühiskonnas tuntud eestlased, kusi juures näib püsivat tendents viimase 22 aasta jooksul toimunud üldvalimistel, et need, kes suvatsevad kaasa hääletada, massiivselt toetavad esinduskogu eluealist noorenemist. Rootsi Eestlaste Esinduse valimised on samaaegselt huvitav populaarsuse mõõdupuu, kus kaua esikohal seisis Jaan Lattiku nimi, mida nüüd asendab Andres Küng.

Rootsi Eestlaste Esinduse esinduskogu koosseis valimiste tulemusena on järgmine (esinduskogu astub esmakordselt kokku 1979.a. jaanuaris):

1) Andres Küng 3068 häält, 2) Rudolf Jalakas 2507, 3) Leo Rannaleht 2436, 4) Richard Norvell 1876, 5) Elmar Tõdsepp 1785, 6) Sven Hanson 1766, 7) Virge Hint 1721, 8) Eero Tarjus 1696, 9) Arvo Mägi 1634, 10) Jaan Vilval 1629, 11) Leelo Pukk 1628, 12) Karl Laante 1581, 13) Hans Kauri 1568, 14) Ülo Ignats 1559, 15) Eeva Merike Kangro 1547, 16) Anu Blunt 1538, 17) Rudolf Schmuul 1479, 18) Voldemar Kiviaed 1491, 19) Leo Karupää 1479, 20) Arvi Moor 1476, 21) Rein Asu 1470, 22) Alur Reinas 1448, 23) Ahti Pae 1442, 24) Eero Paldrok 1431, 25) Jüri Adila 1421, 26) Ivar Paljak 1393, 27) Priidu Pukk 1385, 28) Peeter Pukk 1313, 30) Martin Juhkam 1311, 31) Epp Anderson 1311, 32) Ao Vaks 1301, 33) Osvald Viirsoo 1298, 34) Mart Kiiver 1297, 35) Arnold Pundi 1290, 36) Paul Laan 1268, 37) Anne-Liis Raud 1265, 38) Olaf Muruk 1262, 39) Ants Kippar 1255, 40) Tiit Kauri 1255, 41) Madis Gering 1245, 42) Mall Jams 1237, 43) Tiit Aasma 1225, 44) Nikolai Soursok 1215, 45) Rein Puusepp 1210, 46) Kari Pääs 1209, 47) Raivo Raud 1204, 48) Agu Kriisa 1198, 49) Mart Nõmm

1198, 50) Siim Broberg 1189, 51) Peeter Tarkpea 1182, 52) Hannus Esträ 1181, 53) Jaak Kiviloo 1174, 54) Ene Kikerpuu 1163, 55) Tiina Aasa 1154, 56) Aksel Ausmaa 1145, 57) Andres Merelaid 1145, 58) Ado Irväl 1131, 59) Elmar Aibast 1130, 60) Siim Saare 1130, 61) Ants Anderson 1114, 62) Tarmo Oja 1105, 63) Mart Esträ 1099, 64) Jüri Raid 1095, 65) Helvi Klement 1084, 66) Mart Henning 1078, 67) Tanel Moora 1076, 68) Arnold Sergio 1074, 69) Herbert Iir 1071, 70) Johan Haabma 1067, 71) Walter Soo 1064, 72) Harri Harm 1059, 73) Pille-Mai Laas 1058, 74) Annus Esträ 1056, 75) Marje Öunapuu 1049, 76) Hans Adila 1035, 77) Mihkel Jüris 1034, 78) Ingrid Tarkpea 1034, 79) Harald Sepp 1033, 80) Sanna Tomson 1030, 81) Aksel Ojasoo 1017, 82) Astri Unger-son 1015, 83) Walter Pella 1014, 84) Hans Sergio 1012, 85) Evald Antsmaa 1000, 86) Lea Meerits 999, 87) Ilmar Toigre 999, 88) Madis Laas 996, 89) Evald Lilleste 994, 90) Meemo Mäelo 994, 91) Toivelemb Kivikas 988, 92) Aino Miiks 965, 93) Rein Treufeldt 948, 94) Ivar Lill 947, 95) Lemmi Tui 945, 96) Lembit Pella 938, 97) Mart Aaspere 936, 98) Nikolai Raudvere 936, 99) Katrin Särg 927, 100) Lieta Sander 921.

Järgmisteks kandidaatideks jääd:

101) Ain Treufeldt 917, 102) Tiit Nurmela 916, 103) Jaak Akker 912, 104) Herman Oodik 911, 105) Kristjan Meikop 910.

*

"Akvarellid Veneetsias" avati Stockholmis Eesti Majas E. Kultuuri Koondise korraldusel. Peale akvarellide on esitatud ka estinguid ja joonistusi. Näituse avamisel kõneles kunstnik oma loomingureisidest ja tööst Veneetsias. Karin Lutsu näitus jääb avatuks 18. detsembrini.

Peapiiskopi ametireisid

EELK peapiiskop Konrad Veem teostas oktoobris ja novembris pikema ametireisi Põhja-Ameerikas, kus ta külastas mitmeid EELK kogudusi, võitis osa näitemetist juubelitest, pidas eesti õpetajate koosolekut New Yorgis ja Torontos ning juhatas konsistooriumi koosolekku Torontos.

Ettekanides, mille ta pidas õpetajate koosolekul nii New Yorgis kui ka Torontos ning hiljem EELK Rootsis praostkonna sinodi koosolekul Stockholmis, peapiiskop Veem konstateeris, et kui võrrelda EELK koguduste kolme viimase aasta aruandeid, selgub, et jumalateenistuste arv on tõusnud ümarguselt 1.800-le aastas ja armulaua käijate arv 20% võrra enam kui 6.000-le. Esimene asjaolu viitab märkimisväärselise lisapanele õpetajate arv pole tõusnud.

Õpetajate koosolekul New Yorgis ja Torontos arutasid tähelepanu eriti positiivsed tulemused esimesest õpetajate abilisest seminarist, millele järgneb teine kursus. Kavandamis- ning samasugune kursus Rootsis 1980 pärast Ülemaailmseid Eesti Päevi.

"SÜDASUVI"

Hiljuti moodus sellest kaheksa aastat kui Montrealist tulnud noorte rahvuskultuuriline rühmitus "Vikerlased" laulis ja tantsis enast Stockholmis eestlaste südameisse Sõdra teatri laval. Pärast rühmajuhide Montrealist lahkumist jätkas vikerlaste muusikajuht Olaf Kopville lauluõpetust eesti noortele oma uue kodupaiga lähisel - Hamiltonis. Selle töö tagajärjel on kujunenud üsna märkamatu populaarne eesti tüdrukute laulurühm Hamiltoni "Helletajad", keda tahaks ikka ja jälle kuulata. Soov oma laulu jagamiseks laiemale hulgale on täitunud asja ilmunud heliplaadi "Südasuvi".

Nii nagu kunagistest vikerlaste lauludel nii on ka helletajate viisidel omapärane kvaliteet, mis toob mehele kuulajate nägudele ja peletab sealt argipäeva kortsud.

Valdav enamus neljateistkümmest salvestatud laulust on meeldivaks uudiseks meie heilplaadi-turul. Vähekuuldud ja esmakordselt heliplaadistatud on kolm rahvaviisilist laulu

Eesti Jahtklubi Stockholmis asutatud

Huvi eestlaste oma paadi-klubi vastu Stockholmis on osutunud elavaks. Nii näiteks võitis esimesest moodunud suvisest improviseeritud väljasõidust Stockholmis saarestikku Nämndö põhjatipu juures osa ligi paarkümmend paati. 12. okt. 1978 toimunud paadiklubi asutamiskoosolekul Stockholmis Eesti Majas oli kohal umbes 25 paadihuvilist mõlemast soost ja ka noori. Koosolek otsustas asutada eestlaste oma meresordi klubi nimega "Eesti Jahtklubi NAUTICI" (nauti - meresõitjad ladina keeles). Klubi eesmärgiks on koondada meresordi huvilisi esmajoones Stockholmis ümbruskonnas, korraldada suvisel kokkutelekid paatidega Stockholmis saarestikus, talviti klubihoiud filminäitamise ja ettekannetega, huvi korral "kipparieksami" (skeppareksameni) kursuse korraldamine, ühine paadinautuste külastamine, võimaluste piires meresordi populariseerimine noorte hulgas jne.

Koosoleku ühe punktina toimus võistlus umbes 25 sisseantud klubi vimpeli kavandi vahel. Parima kavandi autorile oli raadioaari omanik Kaj Ring välja pannud auhinna - transistorradio. Hääletamise järgi osutus võitva ettepaneku autoriks Eva-Marita Ring, mistõttu auhind jäi perekonda. Koosolek andis juhatajale ülesandeks järgmiseks üldkoosolekuks välja töötada lõplik vimpeli kavand.

Esimese konkreetse ürituse-na on klubil kavas 24-tunnine väljasõit laevaga Mariehamni 26-27. jaanuaril 1979, milleks registreerimine on juba käigus. Kõik meresordihuvilised (ka mitte-paadiomanikud) on teretulnud E J NAUTICI liikmeks, seda tehes telefonil 38 69 09 (Kalle Onno, esimees), 87 57 99 (Väino Jaanivald), 46 21 76 (Olavi Lepp) või kirjalikult aadressil "Båtsällskapet NAUTICI", c/o Roksman, Stenängsv. 14, 141 40 Huddinge.

Olaf Kopvillemilt. Salme Purrelt on "Sirel" ja soomepoolset külakosti toob A. Järefelti "Sirtsukene". Varem sisselaumata on ka kuus rahvatantsuviisi millele loodud sõnades kajastub kodunurmeid põuakuumus, hullav hoog tantsuareel ja kosjakuljuste kõlin kauguses. Laulude hoolikat muusikalist viimistlust täiendab nauditav saatemuusika Olaf Kopvillemilt, Lembit Nieleridilt ja Peeter Kopvillemilt. Südasuvisel värvirohkus ümbri Alar Kivilo fotoga neljateistkümmest rahvarõivais neiuist on sobivaks pakendiks uute tujuloojate loomingule. "Südasuve" toodustendiks on Harry Kivilo. Rootsis on heliplaati võimalik, saada Eesti Kultuuri Koondises ja Välis-Eestis, Lilla Nygatan 8.

Ilmus "MANA" nr. 43

Järgkordne "Mana" nr. 43, ilmus ja saadetakse tellijatele välja Torontost. Endel Kõksi kaanekujundusega numbril esimene osa on pühendatud eesti keelemehe Johannes Aaviku mälestusele, kes teatavasti algusest peale kuini surmani kuulus "Mana" toimetuskolleegiumi, avaldades "Manas" oma muu koostöö hulgas ka ainsad trükitis ilmunud katkendid oma memuaaridest. Keele-Aaviku eriosa sisaldab lühemad järele-

hüüded türelt Silviast ja Ants Oraselt, artiklid Aaviku töö ja tegevuse kohta on kirjutatud Julius Mägist(um.), Valter Tauli, Paul Saagpakk, Ilmar Laaban ja Vello Salo. Isiklikke mälestusi Aavikust esitavad Reino Sepp ja Elmar Epner. Jaan Puhvelilt on ulatuslik eesti keeleprobleeme käsitlev esse "Keeleuueenduse rajaristid ja teelahked", milles võrreldakse J. Aaviku ja J.V. Veski menetlust. Aaviku mälestusosa saatesõna Hellar Grabbilt.

Evi End annab järjekordest ülevaate väliseesti kunstinautustest Stockholmis, mille illustreerimiseks on trükitud Enno Halleki, Endel Kõksi, Ernst Jõesaare, Karin Lutsu, Otto Paju, Helmer Avasalu ja Reet

Lindeberg-Lindvete tööde reproduktsioone. Ilukirjanduse osas leiame esimese peatüki Ivar Grünthali värssromaani "Laulu võim" järje hiljuti surnud Reed Morni (Frieda Drewerk) jutustusele "Nimed ruumis ja ajas", luulet Ilmar Mikiverilt ja aforisme Paul Reetsilt, Gustaf Frödingi luuletõlkeid Ants Oraselt. Mardi Valgemäe arvustab New Yorgi Eesti Teatri lavastust ja filmi "Tiina", P. Reets käsitleb Aleksis Ranniti luulet. Retenseerimist on leidnud kümme kord nii välis- kui kodumaa ilmunud eesti raamatut.

Leidub neid, kes võivad välja võtta kuni
5000 krooni, kuigi meie pangad on suletud.

Liites oma konto "Minuten"-iga, võite raha välja võtta meie automaadist. Pole tarvis sabas seista, võite kasutada automaati õhtuti ja pühapäeviti. Niisiis, iga päev, aasta läbi.

Võite välja võtta kuni 5000:- "Minuteni" kaudu. See annab teile laialdasemad võimalused sularaha kasutamiseks, kui teiste pankade raha-automaadid. Tererulemast külastama.

SPARBANKEN STOCKHOLM